

Balla Gergely Patrik – Pintér Cecília:

Az MNB és a CLS új eszközt ad a hazai devizapiac kezébe

2. rész

*A Magyar Nemzeti Bank és a CLS 2014 januárjában közös projektet indított azzal a céllal, hogy a magyar forint a CLS-rendszer tizennyolcadik kiegyenlítési devizájává váljon. A projekt elmúlt több mint másfél éve alatt egymás után gördültek el az akadályok a hazai fizetőeszköz 2015. novemberi csatlakozása előtt, így már idén világszínvonalú kockázatkezelési eszközzel fog gazdagodni a magyar pénzügyi rendszer. Cikkünk a témában megjelent *Az MNB és a CLS új eszközt ad a devizapiac kezébe* című cikk folytatása.*

A projekt célja és az MNB elvárásai

2014 januárjának végén az MNB a Pénzügyi Stabilitási Tanács döntése alapján nyilatkozatot tett a CLS részére arról, hogy szándékában áll bevezetni a forintot a társaság által működtetett, folyamatosan kapcsolt kiegyenlítési rendszerbe. Cikksorozatunk első részében bemutattuk a CLS-rendszer 'Payment versus Payment' elvet alkalmazó működési modelljét, valamint azt, hogy alkalmazásával miként lehet kezelni a hazai bankok által kötött devizaügyletekhez fűződő, rendszerszinten jelentősnek tekinthető kiegyenlítési kockázatot. Minthogy az infrastruktúra használatával kezelhetővé válik ez a kockázati elem, az MNB azt az elvárást fogalmazta meg a magyar bankok felé, hogy törekedjenek a rendszerhez való csatlakozásra és annak használatára.

A csatlakozási szándéknyilatkozat alapján elinduló bankközi projekt átvilágítási szakasza 2014 októberében lezárult, az azóta zajló bevezetési folyamat pedig az együttműködő felek által meghatározott 2015. november végi céldátumhoz közeledik. Cikkünkben bemutatjuk, hogy a projekt közel két éve alatt hogyan készültek fel az érintett intézmények az utóbbi időszak egyik legsokoldalúbb infrastrukturális fejlesztésére, továbbá összefoglaljuk, hogy a forint novemberi csatlakozását követően hogyan fog zajlani a CLS-rendszer napi működése. Az MNB arra számít, hogy a CLS-ben kiegyenlített forintügyletek összértéke a csatlakozást követő években elérje a hazai pénzügyi rendszer stabilitása szempontjából kívánatos értéket, ezzel párhuzamosan pedig a teljes devizapiaci forgalom is növekedni fog. Mindezt alátámasztja az egyéb devizák csatlakozási projektjeiből merített tapasztalat, illetve erősíti a banki részvételre vonatkozó jegybanki elvárás.

Az eddig elvégzett munka

Ahhoz, hogy egy deviza csatlakozni tudjon a CLS által nyújtott kockázatcsökkentési eszközhöz, több kritériumnak is meg kell felelnie. Ezen kritériumok közé olyan jogi, banküzemi és üzleti feltételek tartoznak, melyek vagy kifejezetten a csatlakozni kívánó deviza központi bankjára vonatkoznak, vagy az adott jegybank hatáskörébe érthetők. Ennek megfelelően a projekt kezdetétől egyértelmű volt, hogy a koordináló szerepet Magyarországon az MNB-nek kell felvállalnia. A CLS által mérlegelt csatlakozási feltételek közül a következőkben kiemeljük azokat, amelyekkel a jegybank intézményközi munkacsoportok keretében jogszabályi, illetve szabályzati változás kez-

deményezőjeként, vagy pedig a hazai pénzügyi infrastruktúra üzemeltetőjeként foglalkozott. 2014 februárja és 2014 októbere között a projekt átvilágítási szakasza zajlott, mely elsősorban a fizetési rendszerekre vonatkozó hazai jogszabályok CLS általi megismerését és a devizaforgalom CLS általi elemzését foglalta magában. Az előbbi feladatkör támogatása érdekében a jegybank a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatala Pénzmosás Elleni Információs Irodája, illetve a Legfőbb Ügyészség munkatársaival együttműködésben részletes tájékoztatást adott a hazai jogi környezetről és kriminalisztikai tapasztalatokról, az elemzési feladatkör keretében pedig részt vett a rendszerszintű likviditás CLS által elvégzett felmérésében. Mindezzel párhuzamosan az MNB-n belül is elkezdődött az infrastrukturális feltételek kialakíthatóságának felmérése, az összegyűjtött információk megfelelőségét pedig kellőképp bizonyítja, hogy mind a CLS, mind pedig az MNB az átvilágítási szakasz sikeres lezárásáról döntött 2014 októberében. Az átvilágítás céljának megfelelően tehát azonosításra kerültek azok a jogszabályi és szabályzati pontok, valamint üzleti és informatikai folyamatok, melyek módosítását a vonatkozó csatlakozási kritériumnak való megfelelés érdekében az átvilágítást követő implementáció során el kellett végezni.

A szabályozói munka két szálon folyt. Egyrészt biztosítani kellett, hogy a fizetési rendszerekben történő teljesítés véglegességéről szóló hazai jogszabály, a 2003. évi XXIII. törvény ugyanazt a jogi védelmet nyújtsa a CLS számára, mint amelyet a többi kiegyenlítési devizára vonatkozó helyi jogszabályok is biztosítanak. Ennek elérése érdekében az MNB a törvény módosítását kezdeményezte a Nemzetgazdasági Minisztériumnál, a módosítást tartalmazó törvénycsomag 2015. június 29-i kihirdetését követően pedig sikerrel zárta a munkafolyamatot. A másik szabályozói feladat a jegybank számlavezetési politikáját és üzleti feltételeit érintette, és arra irányult, hogy a CLS Bank számára lehetővé váljon az MNB-nél történő számlanyitás. A szabályzatok módosítását és a számlaszerződés megkötését követően augusztus 3-án megnyílt a CLS Bank jegybanknál vezetett számlája, így a rendszer használatának technikai alapfeltétele teljesült. A CLS Bank tehát az MNB által üzemeltetett Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszer (VIBER) tagjává vált, így lehetővé vált számára, hogy forintfizetési műveleteket indítson és fogadjon a bankközi térben.

A szabályzatmódosítások másik kiemelt célja az operatív együttműködés kialakítása, vagyis a banküzemi háttér definiálása volt, mely jelentős bankműveleti és informatikai támogatással ment végbe. A legfontosabb változás a VIBER üzemidejét érintette: amíg 2015. augusztus 3. előtt reggel 8 órakor indult a bankközi forgalom, addig ettől a naptól kezdve reggel 7 órára tevődött a napnyitás. Minderre azért volt szükség, mert a CLS kiegyenlítési folyamatai közép-európai idő szerint reggel 7 órakor kezdődnek, a fizetési rendszerek üzemidejének fedésbe kerülése pedig a csatlakozás egyik alapkritériuma. Augusztus 3-a volt tehát az a nap, amikor hazai oldalról a forint CLS-tagságának alapfeltételei teljesültek, ugyanakkor ez még nem jelentette a magyar fizetőeszköz csatlakozását a rendszerhez. Az augusztustól novemberig tartó időszakban a rendszer tesztelése zajlott a forintkiegyenlítéshez elsőként csatlakozó hazai és külföldi bankok részvételével, illetve elindult a CLS szabályozó hatóságaként eljáró Federal Reserve System jóváhagyási folyamata. A CLS döntéshozó testülete október 15-én úgy határozott, hogy támogatja a forint CLS-csatlakozását, amennyiben a hátralévő tesztelési és engedélyezési folyamatok sikeresen lezárul-

nak. Az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa november 3-i ülésén szintén jóváhagyta a csatlakozást, november 10-én pedig a Federal Reserve System is úgy határozott, hogy támogatja a forintkiegyenlítés elindulását. A szolgáltatás elindítása tehát a döntéshozók erős támogatását élvezi.

A kereskedelmi bankok szerepe

A CLS Bank és az MNB a projekt elindulása óta többször egyeztetett a hazai bankrendszer szereplőivel mind plenáris fórumok, mind pedig kétoldalú tárgyalások keretében, illetve folyamatosan figyelemmel kísérte a hazai és külföldi bankok felkészültségének alakulását. Az így szerzett információk alapján kijelenthető, hogy a novemberre tervezett indulás pillanatában megfelelő számú résztvevővel tud majd elindulni a forintügyletek CLS-kiegyenlítése, a következő egy-két évet pedig várhatóan a partnerkör folyamatos bővülése fogja jellemezni. A forgalom fokozatos növekedése az összes csatlakozó devizánál, így a legutóbb 2008-ban belépő izraeli sékelnél és mexikói pesonál is megfigyelhető volt. Mindez elsősorban a rendszerrel szembeni bizalom kiépülésére vezethető vissza, ugyanakkor azt is alátámasztják a tapasztalatok, hogy a kockázatcsökkenés miatt a CLS-csatlakozás önmagában növelni képes adott deviza vonzerejét és forgalmát. Mindezek alapján az MNB az eszköz használatának folyamatos felfutására számít, erre vonatkozó elvárását pedig a továbbiakban is fenntartja a hazai bankok felé.

A CLS által nyújtott szolgáltatást kétféleképpen lehet igénybe venni: közvetlen, vagy közvetett módon. A közvetlen csatlakozás egyik alapfeltétele, hogy az érdeklődő bank tulajdoni részesedést vásároljon a CLS-ben, illetve hogy megfeleljen a rendszer által támasztott minősítési, technikai és jogi kritériumoknak. A közvetett csatlakozás ezzel szemben indirekt módon, vagyis egy közvetlen rendszertagon keresztül történik, a csatlakozási kritériumokat tehát a közvetítő határozza meg. Méretgazdaságossági okok miatt, illetve bankcsoportszintű politikáknak megfelelően a hazai bankok alapvetően a közvetett csatlakozás iránt érdeklődnek, viszont nem zárható ki, hogy a jövőben lesz magyar közvetlen rendszertag. A közvetett modell ugyanakkor azt jelenti, hogy a hazai banknak a közvetítő által adott működési feltételek és nem a rendszer alapműködése szerint kell eljárnia, ami jellemzően szűkebb teljesítési határidőket jelent. A külföldi tulajdonú hazai bankok anyabankjai többnyire közvetlen tagjai a CLS-nek, tehát képesek támogatni helyi leányvállalataik és fióktelepeik CLS-tagságát, így ez könnyebben kialakítható. A külföldi anyabankkal nem rendelkező hazai bankok számára ez a lehetőség nem áll fenn, ugyanakkor a forint csatlakozását követően elérhető lesz olyan CLS-tag, amelyik képes közvetítői szolgáltatást nyújtani a magyar banki kör részére. Az MNB véleménye szerint tehát a devizapiacra aktív hazai bankok számára fennáll a csatlakozás lehetősége.

Egy további üzleti lehetőség a hazai bankok számára a számlavezető szerepük kibővítése CLS-specifikus szolgáltatásokkal. A CLS rendszertagjai hazai számlavezető bank nélkül nem tudják forintügyletek kiegyenlítésére is használni a rendszert, mivel jellemzően nem rendelkeznek számlával az MNB-nél. Ahogy tehát a magyar bankoknak külföldi közvetítőkre van szükségük, úgy a külföldi bankoknak magyar számlavezetők kellene a CLS használatához. Ez a kölcsönös függés egyrészt versenyt generál a számlavezetői piacon, másrészt pedig olyan kétoldalú viszonyokat hoz létre, melyek növelik a rendszer stabilitását. A hazai bankok tehát november közepétől kettős szerepben: rendszertagként és számlavezetőként is ki tudják venni a részüket a CLS által nyújtott

kockázatcsökkentési és üzleti lehetőségekből, többen pedig úgy is döntöttek, hogy már az első naptól élni fognak ezekkel az opciókkal.

A jövőbeli működés

Várhatóan a 2015. november 17-i értéknappal kötött devizaügyletek lesznek az első, CLS-ben kiegyenlíthető forintügyletek. Mindez azt jelenti, hogy a csatlakozó bankok még az ezt megelőző munkanapon, tehát a csatlakozási napként meghatározott november 16-án el fogják juttatni a releváns forintügyleteikre vonatkozó információkat a CLS-hez, a rendszer pedig november 17-én reggel 6 óra 30 percig el fogja készíteni a közvetlen rendszertagok aznapi befizetési menetrendjét, mely tartalmazni fogja a közvetett tagok befizetési kötelezettségeit is. A közvetlen CLS-tagok ezt követően megbízást fognak adni a forintszámla-vezető bankjainak, hogy legkésőbb 9 óráig utalják át a befizetési kötelezettségnek megfelelő összegeket a CLS Bank MNB-nél vezetett számlájára. Ugyanez a folyamat egyidejűleg minden egyéb CLS-devizában is lezajlik, majd a befizetések teljesülését követően a CLS elvégzi a hozzá benyújtott devizaügyletek kiegyenlítését, végül pedig elutalja a jegybankoknál vezetett devizaszámláin lévő összegeket a kedvezményezett rendszertagok részére. A világszinten harmonizált időablak után elinduló forintkifizetések az MNB várakozása szerint jellemzően néhány perccel 9 óra után meg fognak történni.

Látszik tehát, hogy a CLS használata új időkritikus folyamatokat hoz a hazai számlavezető bankok működésébe, hiszen amíg korábban napon belül szabadon választhatták meg a devizaforgalomhoz kapcsolódó megbízások teljesítésének időpontját, addig a csatlakozást követően mindenképp reggel 7 és 9 óra között kell majd egyes átutalásokat teljesíteniük. Mindemellett közvetett CLS-tagként eljárva is szoros benyújtási határidőkkel találkozhatnak, hiszen a rendszer használatának szabályait a közvetítők és nem a CLS Bank fogja meghatározni. Természetesen a CLS-en kívüli kiegyenlítés és a szabad időzítés lehetősége továbbra is megmarad, viszont az MNB arra számít, hogy jelentősége fokozatosan csökkenni fog, mivel a kiegyenlítési kockázat kezelésének lehetősége a rendszer használata felé fogja terelni a piaci szereplőket.

A projekt sikeres lezárása esetén a magyar forint a közép-európai régió önálló pénznemei közül elsőként fog a világ vezető devizái közé kerülni. Ausztrália, Dánia, a Dél-afrikai Köztársaság, az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, az euróövezet, Hong Kong, Izrael, Japán, Kanada, a Koreai Köztársaság, Mexikó, Norvégia, Svájc, Svédország, Szingapúr és Új-Zéland pénznemei mellett 2015 novemberétől Magyarország fizetőeszköze is részesévé válhat annak a nemzetközi rendszernek, amely kockázat- és likviditáskezelési megoldásai fényében méltán tekinthető a nemzetközi devizapiac vezető infrastruktúrájának. A CLS, a Federal Reserve System és az MNB kedvező döntései alapján tehát már a közeljövőben olyan kockázatkezelési eszközhöz fog jutni a hazai pénzügyi szektor, amelynek használata a következő években jó eséllyel piaci szabvánnyá fog válni, és amely egy esetleges pénzügyi krízishelyzet esetén segíteni fogja a magyar szereplők devizapiaci üzletkötéseit.

„Szerkesztett formában megjelent a Napi.hu oldalon 2015. november 12-én.”